

Přejeme všem klidné vánoce, veselého silvestra a šťastný nový rok 2002. Tímto Vás také všechny srdečně zveme na vánoční besídku, která se bude konat ve středu 26. prosince od 15.30 hod. v hájovně. Přijďte všichni, kteří se chcete o vánočních svátcích pobavit při představení, které si připravily děti. Pro všechny děti jsou nachystány drobné dárečky.

Oznámení obecního úřadu

Konečně svítíme!

Jsem velice rád, že rekonstrukce rozvodu nízkého napětí a osvětlení v obci dospěla do zdárného konce. Doufám, že nový rozvod odstraní všechny problémy s kolísáním proudu a odběratelé na koncích rozvodu se nebudou muset bát o mrazáky či pračky. Pokud by se však problémy objevily, informujte okamžitě obecní úřad nebo přímo VČE. Díky rekonstrukci zmizely z obce zbytečné sloupy od osvětlení či rozhlasu. Výše zmíněný rozhlas bude uveden do provozu v lednu a využijeme opět sloupy nízkého napětí. Chtěl bych poděkovat všem občanům Horek i chalupářům za trpělivost, s kterou přečkali celou akci.

Oprava komunikací v obci

Vzhledem k opoždění rekonstrukce rozvodu nízkého napětí jsme nemohli uskutečnit plánovanou opravu komunikací. Projektová dokumentace je hotová a oprava bude provedena v nejbližším možném termínu na jaře 2002. Zvažuje se možnost dokončení zatrubnění a tím i částečného rozšíření silnice od Netřebí (pod zahradou pana Heblta cca 30 m trubek). Projekt opravy je k nahlédnutí v úřední hodiny na obecním úřadě.

Plynofikace

Informace o plynofikaci obce budou zveřejněny v příštím zpravodaji, protože ještě nebyl předán projekt. Jisté však je, že případné připojení obcí Horky, Netřebí, Bohuňovice bude z Českých Heřmanic přípojkou mezi Heřmánkem a Švábem pod Štarmanovi.

Skládka stále hrozí!

Dne 29. 11. proběhlo setkání starostů obcí Bohuňovic, Horek, Řídkého, Cerekvice a Sedliště se zástupci referátu životního prostředí Okresního úřadu Svitavy, ing. Šilarem (radní Pardubického kraje), představiteli LIKA (svoz odpadu) a vedení firmy Profistav. Iniciátorem setkání byl Krajský úřad Pardubice na základě informací starostů Horek a Bohuňovic o nesouhlasu obecních zastupitelstev a občanů s výstavbou skládky. Pan Janecký (firma Profistav) oznámil, že po dokončení stavby skládky ji prodá zájemci o její provozování, protože Profistav skládku provozovat nechce! Pouze ji postaví a odpovědnost necht' nesou jiní. První, komu ji hodlá nabídnout, je LIKO Svitavy a pokud ji nebude chtít, přijdou na řadu jiní zájemci. Kompetentní orgány státní správy neberou připomínky obcí vážně a dle jejich názoru tato stavba není pro občany žádnou hrozbou. Velice důležitým momentem celého schvalování stavby bude veřejné projednání stavby, které se má konat v průběhu ledna 2002. Termín bude včas oznámen. Bude velice důležité, aby se co nejvíce občanů tohoto projednání zúčastnilo a svůj nesouhlas dalo najevo.

Josef Pechanec

V roce 2001 se dožili významného životního jubilea naši spoluobčané

12. 2.	Miluše Zachařová	14. 9.	Zdena Kopecká
1. 6.	Oldřich Dlouhý	2. 11.	Libuše Vítová
25. 6.	Gertruda Voříšková	9. 12.	Jarmila Vopařilová

Ještě jednou srdečně blahopřejeme.

V posledních dnech měsíce září se dožili manželé Rovenských krásného výročí spolužití - šedesáti let manželství. Všichni občané Horek jim k jejich krásnému dlouhému manželství blahopřáli.

Marie Procházková

Z obecní kroniky

Jestlipak víte, že byla v roce:

1950 - upravena „Dolní louž“ na vodní hasičskou nádrž,

1951 - v únoru zprovozněn obecní rozhlas,

1952 - zřízena Výkupním družstvem z Litomyšle výkrmna hovězího dobytka ve dvoře (nebyli tam zaměstnání horečtí občané),

1953 - obecní les byl převeden státní správě a pak Státním lesům,

- 1954 - v budově školy vybudováno WC a vodovod,
- 1955 - postavena vodní hasičská nádrž v lese pod hájovskou zahradou,
- v květnu dáno do provozu veřejné osvětlení (zrušeno za německé okupace, měděné dráty použity ve válce),
- 1956 - zbourána pazderna (před Němcovou stodolou),
- začalo se se stavbou budovy obecního úřadu (dříve se říkalo požární zbrojnice nebo hasičárna),
- 1957 - 30. 8. založeno v obci jednotné zemědělské družstvo,
- vypracován projekt a oficiálně zahájena stavba budovy obecního úřadu (sklep, studna, základy),
- po úmrtí paní Bečičkové čp. 1 - dvůr převzal stát, pak jednotné zemědělské družstvo,
- 1958 - skončil výkrm hovězího dobytka, krmičky se odstěhovaly,
- dokončena silnice z Cerekvice až k Horkám,
- pánové Crha a Záleský mají první televizory v obci,
- jednotné zemědělské družstvo postavilo drůbežárnu na zahradě u Pechanců,
- 1959 - postavena druhá drůbežárna, kovárna a mléčnice,
- opravena silnice na Netřebí,
- v budově obecního úřadu dokončeny vnitřní omítky, zavedena elektřina a voda,
- 1960 - každý pátek jezdí do obce pojízdná prodejna, dříve jen jednou za 14 dnů,
- obec začleněna do okresu Svitavy a východočeského kraje,
- dokončena budova obecního úřadu - fasáda,
- 1961 - ukončeno páteční promítání filmů v hospodě u Vítů,
- na jaře se začalo s výstavbou kravína,
- 1962 - zřízena autobusová linka do Cerekvice, kam dojíždějí i děti do prvního stupně základní školy po zrušení školy v obci,
- 1963 - vybudován podle projektu z r. 1962 vodovod - všechno platil stát - 600 tis. Kčs,
- na návsi upraveno nástupiště pro autobus,
- 1964 - zaváděny přípojky vodovodu do domů,
- Státní rybářství rozšířilo a upravilo Heřmáněk,
- vystaveno povolení k budování kanalizace,
- 1965 - v jednotném zemědělském družstvu postavena váha, provedena generální oprava hlavní budovy,
- 1966 - obec nechala opravit obecní silnici až do Netřebí za 68 tis. Kčs,
- postaveny jednotným zemědělským družstvem železné kůlny u kravína,

- 1967 - budována povrchová kanalizace a položeno potrubí přes Voříškovu zahradu,
- 1970 - nové vedení elektřiny z Cerekvice, proto musely být pokáceny jasaný „U jasanů“, myslivci vysadili v r. 1998 poblíž jasanů mladé,
- 1971 - oprava osvětlení, nové sloupy a lampy,
- 1972 - první taneční zábava místní jednoty požární ochrany ve vlastní režii v hájovně,
- prováděna povrchová kanalizace na „Nouzovce“.

Marie Procházková

Daněk evropský skvrnitý, latinsky dama dama

Jiří Pleva

Tato překrásná parohatá zvěř se na našem území objevovala již ve středověku. Byla zaváděna do obor a pro její výbornou schopnost aklimatizace a přizpůsobivost našim přírodním podmínkám se stala jedním z hlavních druhů oborní zvěře. Postupně byla vypouštěna do volné přírody a v podmínkách vhodných pro její existenci v ní žije i dnes. Vysokomýtsko a Litomyšlsko neposkytují vhodný biotop pro život daňčí zvěře v přírodě hlavně proto, že v naší blízkosti se nevyskytují větší komplexy lesů, které jsou pro tuto zvěř životně důležité.

Když jsem zjistil, že pro u nás hospodařící zemědělské družstvo je nájem luk vlastně přítěží a louka za naší zahradou obtížně přístupná, napadlo mne, že bych ji mohl využít na farmový chov daňků. Aby daňci mohli dobře prospívat, potřebovali by mít přístup také do lesa. Požádal jsem obecní zastupitelstvo o pronájem asi 1 ha lesa a k mé velké radosti jsem získal souhlas. Po vyřízení formalit na příslušných úradech jsem se mohl pustit do díla. S pomocí kamarádů - myslivců jsme na začátku letošního roku oplotili vybraný pozemek a již nic nebránilo tomu, aby se na katastru obce Horky objevili první daňkové. Základní stádečko se skládalo z tříletého daňka, dvou sedmiletých, dvou tříletých a dvou ročních daněl. Ke konci března byla tato zvěř vypuštěna do dvouhektarové obůrky.

S napětím jsme čekali, jak budou daňci reagovat na nové prostředí, avšak vše proběhlo velmi hladce a po asi dvoudenním seznamování s oplocením, s porosty, s výskytem vody a krmnými zařízeními dali daňci najevo, že jsou zabydleni. Pomalu si začali zvykat na moje pravidelné příchody s krmením, začínali se pravidelně pastvit a uměli si najít nejvhodnější místa k ležení v noci. Zatím vypásali nízkou loňskou trávu a k tomu byli přikrmováni pravidelnými dávkami jádrového krmiva. Tyto dávky činí asi 10 dkg jádra na kus a den. Krmím ovšem ječmenem, kukuřicí a hrachem. Tato krmiva mají

vysoký obsah vlákniny, která je pro zažívání přežvýkavců důležitá. To ale občané horečtí dobře znají z krmení koz domácích, které mají podobné nároky jako daňci.

S přibývajícimi dny jara začínala růst tráva, pro daňky období hojnosti a pro mne starost, jak dobře sklídit a uskladnit seno. S mými nevalnými zkušenostmi v zemědělství jsem měl obavy z první sklizně, ale s pomocí boží a kamarádů jsme to zvládli. Musel jsem však zakoupit alespoň základní malou techniku, protože pracovat s kosou a hráběmi se v mém věku už asi nenaučím. Z celkové plochy louky jsme vyčlenili pruh trávy při oplocení, který jsme nesekali. Předpokládali jsme, že podobně jako ve volné přírodě by mohly daněly, které byly od podzimní říje březí, pokládat své potomky právě do té trávy. Čtyři daněly (sedmileté a tříleté) skutečně splnily naše předpoklady a porodily do neposekaných míst. Březost daněl byla v posledních dnech (začátkem června) zřetelně viditelná, ale den pokládání se při nejlepší vůli nedal odhadnout. Potřebovali jsme totiž nová daňčata označkovat a to je možné pouze v prvních dvou dnech jejich života. V těchto dnech daňčata převážně leží a jsou svými matkami navštěvována jen na krmení. Nakonec se nám podařilo v prvních dnech najít pouze dvě, která dostala značky. Další dvě nám už utíkala a pokud jsme je nechtěli příliš vyděsit, tak musela zůstat neoznačkována. Přesto jsme poznali, že naším přírůstkem jsou dvě holky a dva kluci. Všichni byli zdraví a radost z nich byla veliká. Ještě než daněly porodily, se však udála jiná důležitá věc a to, že daněk, naše ozdoba stáda, přišel o své paroží. V polovině května jsem tuto záležitost již očekával, takže překvapení bylo pouze v mohutnosti shozeného paroží, která vypovídá o silném jedinci. Do týdne se na pučnici -místě, odkud vyrůstá paroží - objevila nová jemná kůže a nový proces parožení opět začal. Do konce srpna mu vyrostlo nové krásné paroží, které začátkem září zbavil zbytků kůže, potřebné k vyživování parohů během růstu. Tomu říkáme mezi myslivci, že paroží vytloukl. Začátek září byl poznamenán první velkou nepříjemností a to tím, že nám někdo prostříhal oplocení naší obůrky. Nevím, co k tomu říci, snad jenom to, že ať byl důvod jakýkoli, postižená by byla hlavně vypuštěná zvěř, která je po dlouhé generace chována v oborách a není dost dobře vybavena instinkty divoké zvěře. Díky rychlému a včasnému zásahu Járy Štarmana nedošlo k větším škodám. Donutilo nás to ale k provedení určitých bezpečnostních opatření a k našemu klidu snad přispěje i slib policie, že bude podle svých možností naši obůrku chránit. Činí tak velmi svědomitě, za což jí patří náš dík.

Po klidných prázdninách a neklidném září sezona vrcholila a všechny dospělé kusy se připravovaly na říji. Do říje půjdou všechny čtyři letošní matky a poprvé i dvě nejmladší danělky. Jedna z nich má černé zbarvení, ale to je u daňčí zvěře i ve volné přírodě běžné. Jinak jsme mohli celé léto vídat u

všech dospělých kusů krásně vybarvenou světlehnědou srst s bílými skvrnami. Pouze mládež byla trochu matnější. Napraví to však zcela jistě v příštím roce. Vrcholem sezony je ale říje, kdy se příroda stará o co nejkvalitnější zachování rodu. Říje je závislá na počasí, přírodních podmínkách a věkovém složení stáda. U nás to začalo v posledním týdnu října. Daněk se odtrhl od ostatních, přestal přijímat potravu, bušil kopýtky (spárky) do země, vyhrabával ve svém okolí lysiny v trávě, kráčel trhavým parádním krokem, pokládal paroží na záda a ve vypjaté póze se předváděl svým budoucím partnerkám. Byl zkrátka v pohotovosti a připraven kdykoliv poskytnout své služby. U daněla říje probíhá velmi krátce, snad pouze v hodinách, takže daněly v pravý okamžik přicházejí za říjícím daněm a ten, protože je připraven, nikdy nezklame jejich očekávání. Svoji mužnost v okamžicích odpočinku daněk demonstruje rochááním. Je to do dále se nesoucí hlasitý zvuk, který by se mohl přirovnat snad ke zvukům, které vydávají prasata, a který přechází v táhlé bučení. Tím oznamuje i vzdáleným danělám, že pokud nemají vhodného borce, že on je připraven posloužit i jim. Pohled na říjícího daněla, který má v období říje výronem slinných žláz ztmavlou obličejovou část, na paroží zavěšené kousky mechu a trávy, případně i menší klacíky, břicho zabarvené spálou - výronem semene, kráčejícího trhavými tanečními pohyby, je opravdu úchvatný. Příroda, značně poničená našimi necitlivými zásahy, nám stále ještě dokáže připravit nezapomenutelné zážitky a umožní nám alespoň na chvíli zapomenout na situaci a stavy, jimiž jsme mnohdy proti naší vůli vlečeni. Někdy mě to nutí k zamyšlení, jestli jsme se my lidé už od ní příliš nevzdálili a nenasměrovali jsme své myšlenky někam, kde nám to moc neprospívá.

Říje skončila v půli listopadu a vše se vrátilo do normálu. Již od konce října začalo přelínávání a daňci začali pomalu oblékat zimní kožich. Letní srst vypadala a místo ní narostl hustý tmavý kožíšek, který je schopen uchránit zvěř před nepřízní zimy a jejích vrtochů. Zásoby podkožního tuku budou použity k snadnějšímu přežití, dostatek píče a jádra zabezpečí teplo a energii, takže jsme připraveni na přezimování. Pokud nepřízeň osudu anebo nepřátelská ruka nezpůsobí závažné problémy, sejdem se opět na jaře a tentokrát budeme očekávat šest malých přírůstků.

Naše obůrka nemá být zdrojem zisku nebo chovem zvěřiny, slouží nám i Vám pro potěšení a pro radost. Děkujeme našim příznivcům a všem přeje krásné vánoce a šťastné vykročení do dalšího roku.

Vánoční zamyšlení

Jan Morávek

Vánoce včera

*Hlas zvonů táhne po závěži,
kdes v dáli tiše zaniká,
to všechny struny v srdci znějí,
neb mladost se jich dotýká.*

Vánoce. Snad žádné jiné svátky během roku nejsou tak opředeny kouzlem jako vánoce. Mám na mysli ty naše české vánoce, tak jak jich známe z těch nádherných Ladových obrázků, jak nám je vtepali do veršů básníci a hlavně pak to jsou koledy, poklad české lidové tvořivosti, které k vánocům patřily nerozlučně v minulosti a patří i dodnes. Snad s žádnými jinými svátky nebylo spjato tolik pověr a lidových zvyků, z nichž většina má kořeny ještě v pohanské minulosti a některé se také zachovaly až do dnešní doby. Vánoce jsou původně svátky pohanské, svátky slunovratu. Taková událost, jako je slunovrat, ten časový okamžik, kdy se slunce na své pomyslné pouti po nebeském rovníku dotkne zimního bodu a začne se vracet na severní polokouli, aby s sebou přineslo jaro, život a radost, to přece stálo za to, aby to naši předkové oslavili. Tady také vznikl název vánoce. Jak jsem kdysi slyšel, oslavy prý měly trvat dvanáct nocí, tedy dvanáctinoce a z toho nějak vánoce. Do jaké míry je toto vysvětlení věrohodné, nevím, ale v každém případě je velice pravděpodobné.

Teprve v první polovině šestého století, když Dionýsius Exiguus na žádost papeže určil rok narození Ježíše Krista, převzalo vánoční svátky křesťanství jako oslavu Kristova narození a vznikl také náš letopočet. Křesťanství dalo těmto svátkům zcela nový ráz, který se po staletí s různými obměnami udržoval až do dnešních dnů. Dar nebes celému lidstvu v zrození vykupitele si dodnes připomínáme obdarováváním svých blízkých, rozsvěcujeme svíce jako symbol světla, které vzešlo lidstvu z betlémské stáje. S křesťanstvím se vánoce rozšířily do celého světa, takže se všude slaví poněkud odlišně.

U nás je pro vánoce typická snítka jmelí, vůně jehličí a purpury, dlouhé zimní noci s oblohou posetou hvězdami. Na jižní polokouli si asi nedovedou představit vánoce jinak, nežli v záplavě pestrých květů pod žhavým letním sluncem, ale jedno mají všude společné - přinést lidem radost. Svátek narození Páně připadá na 25. prosinec, ale vánoce pro většinu lidí a hlavně dětí začínají již 24. na Štědrý den, tedy na vigilii Hodu božího vánočního. Na tento den připadal dříve půst, z masitých pokrmů bylo dovoleno pouze maso ryb. Dnes

tento půst, stejně jako posty o ostatních vigiliích, již není povinností, ale tradice vánočního kapra se udržela do dnešní doby. Dnes je Štědrý den dnem pracovního klidu, čemuž dříve nebylo. Pracovalo se ale pouze dopoledne, na venkově v zemědělských usedlostech se připravilo krmení pro dobytek a ostatní zvířectvo, aby se na Boží hod muselo pracovat co nejméně. Štědrý den a Boží hod se kromě návštěvy kostelů slavily více méně za zavřenými dveřmi, nelze o nich hovořit jako o společenské události. Teprve na svatého Štěpána, nebo jak se dnes říká druhý svátek vánoční, chodívali po vsích koledníci. Již si ale nevzpomínám a ani z vyprávění starších jsem nikdy neslyšel, že by v naší obci někdy koledníci chodili. Tato tradice se zde buď neujala anebo již dříve zanikla. První vánoce, které pamatuji, nevím kolik mi bylo let, mnoho ne, ale byl to nezapomenutelný zážitek: na stole ozdobený stromek, místo petrolejové lampy svíce, společná večeře, u které jsme se sešli celá rodina, již předcházela společná modlitba a drobné dárečky, které přinesl Ježíšek. Tato víra v Ježíška, malého chlapečka, který nosí dětem stromky a dárky, se udržovala až do školního věku. Když se nám potom zjevila pravda, cítili jsme se o něco ochuzeni. O tu touhu alespoň zahlédnout tohoto dárce, který přijde vždy nepozorován a rychle zmizí, ale toto kouzlo bylo rychle vystřídáno novou radostí, to když jsme již pak sami stromek strojili a sami nakupovali dárky svým blízkým. Dalším velikým zážitkem pro mne byla půlnoční mše svatá, když mě otec vzal poprvé na kruchtu, kam chodíval hrát na housle. Ozdobený osvětlený kostel - to bylo něco úplně jiného, nežli normální nedělní bohoslužba. Pan Šeda z Tisové odtroubil na lesní roh půlnoc a začala slavná půlnoční mše. Přestože jsme přišli domů řádně vystydli, dlouho jsem z těch všech dojmů nemohl usnout. Ve školách se již začátkem adventu, to je čtyři neděle před vánoce, při hodinách zpěvu zpívaly koledy. Advent, tedy příchod, očekávání příchodu vykupitele, to již byly vánoce za dveřmi a žilo se již vánoční náladou. Ano, takové byly vánoce, vánoce, jak jsem v záhlaví nadepsal, vánoce včera.

Vánoce dnes

Nová doba poznamenala také mimo jiné i vánoce. Na rozdíl, jak jsem psal v úvodu, že se vánoce slavily za zavřenými dveřmi domovů, dnes se v mnohých případech slaví naopak společensky, na zájezdech, na horách a podobně. Dnešní vánoce mi připomínají jednu televizní hru, vysílanou již před lety. Nevím, zda se jmenovala Zlatá svatba či nikoliv, ale docela dobře by se tak mohla jmenovat, protože o zlatou svatbu se tam jednalo. Slavili jí dva stařečkové. Představovali je herci paní Jarmila Kurandová a pan Ladislav Pešek. Jejich děti jim připravily velkolepou slavnost, nejstarší syn, který vše

organizoval, napsal dědečkovi slavnostní projev. Dědeček to ale pochopitelně popletl, syn jej za to vyhuboval, dědeček se urazil, vzal babičku a odešli spolu do svojí místnosti, kde tiše seděli, drželi se za ruce a naslouchali, jak z vedlejší místnosti zaznívá hluk oslavy. Oslavujícím vůbec nevadilo, že ti dva, kvůli kterým se to vše pořádalo, tam nejsou. A tak mi to připadá také i o těch současných vánocích. Také oslavujeme, ale toho malého Ježíška jsme odstavili jako nepotřebnou figurku. Těch důvodů je jistě více. Jedním z nich byla jistě snaha minulého režimu zbavit myšlení lidí všeho, co mělo jakoukoliv souvislost nejen s křesťanstvím, ale s vírou vůbec. Uslyšet v rozhlase nebo později v televizi koledu, to byla veliká vzácnost a většinou bývaly opatřovány novými texty, vánoční projev prezidenta republiky se přesunul na Nový rok. A nebyly to pouze vánoce. Pátého prosince, v předvečer svátku svatého Mikuláše, bývala a dodnes je mikulášská nadílka. Také tato tradice měla být radikálně odstraněna a Mikuláše měl nahradit děda Mráz. Pamětníci si jistě vzpomenou, jak někdy na přelomu čtyřicátých a padesátých let vysílal československý rozhlas fiktivní reportáž z cesty dědy Mráze k našim dětem, jak kdesi na severu nastoupil do vlaku a z každé stanice s ním byl vysílán rozhovor. Vše bylo tak dokonale přesvědčivé, že bylo umění tomu neuvěřit. Tato snaha se ale minula účinkem a Mikuláši, provázení anděly a čerty, dodnes obcházejí příbytky dětí, nadělují, straší. Také v naší obci se tato tradice pod patronací Červeného kříže udržuje dodnes.

A jak je to s vánocemi? Moderní pestrobarevné elektrické blikající osvětlení málo připomíná teplé světlo voskové svíce, děti bývají zahrnovány velkým množstvím drahých dáreků, hospodyně se předhánějí, která napeče více druhů a množství cukroví, a hlavně jsou vánoce typické přeplněnými obchodními domy, přeplněnými parkovišti u supermarketů a ještě více zvýšeným tempem již v tak dost uspěchané dnešní době. Pokoj lidem dobré vůle, hlásá nápis nad jesličkami, ale ten nápis ostře kontrastuje s výrokem ženy - hospodyně, když po svátcích řekne: „Zaplat' Pán Bůh, že už je po vánocích, to bylo shánění, honění, lepší je to v zaměstnání.“ A na Vaši otázku, proč se tolik honí, Vám s údivem v očích odpoví: „No vždyť jsou vánoce, to by pak nebyly žádné vánoce.“ Máme asi každý z nás o vánocích jiné představy, každý z nás hledá tu radost v zcela odlišném chápání vánoc. Přesto se ale domnívám, zda by nebylo dobře alespoň o vánocích vypnout nejen ty všudypřítomné mobilní telefony, ale pokud nám to naše pracovní povinnosti dovolí, odpoutat se od toho uspěchaného a přetechnizovaného světa, najít si alespoň o vánocích trochu času na zamyšlení, na rodinu, říci si něco, na co jsme během celého roku neměli čas, třeba potom zjistíme, že jsou také jiné hodnoty, které mohou přinést radost a pohodu, a vánoce se nám pak budou jevit v zcela jiném zorném úhlu. Vzpomínám si, že jsem před několika lety slyšel, že v jistém

městě se na skládce odpadků objevil nápis: Vánoční stromky odložte sem, vánoční radost si ponechte! A tak přeji všem čtenářům tohoto zpravodaje a nejen jim, vlastně nám všem, ať již slavíme vánoce jakkoliv, ať jsme věřící či nikoliv, aby nám ty letošní vánoce té radosti přinesly co nejvíce, abychom ji také sami dokázali co nejvíce načerpat a aby nám co nejdéle vydržela. Třeba až do příštích vánoce.

V dubnovém čísle Horeckého zpravodaje Jan Morávek ve svých Pamětech upozornil na družstva, která mezi světovými válkami pomáhala rolníkům s výhodnějším odbytem jejich produktů. Zmínil i družstevní mlékárnu v Českých Heřmanicích. Pardubický badatel Miroslav Tomka, který se zabývá dějinami družstevních mlékáren, se na naši žádost uvolil přispět článkem o historii heřmanické mlékárny.

Mlékařské družstvo v Heřmanicích u Litomyšle

Miroslav Tomka

Přípravný výbor na podzim roku 1899 posoudil situaci v překotném zakládání mlékáren i v malých obcích hlavně ve východních Čechách v minulém roce. A poučen - pozval k širší spolupráci i okolní obce, obstaral vzorové stanovy mlékařského družstevnictví i další potřebné informace, získal ke spolupráci několik desítek zájemců. Svolávací schůze k ustavení družstva byla dne 16. 1. 1900 do hostince pana Josefa Samka. Sešlo se 52 zájemců. Schůzi zahájil a řídil tehdejší starosta pan Jandík - vysvětlil účel společného zpracování a tím i lepšího zpeněžení mléka. Přečetly se obsáhlé stanovy družstevního spolčování a byly vysvětlovány postupně všechny body a nejasnosti. Účastníci rozhodli založit „Mlékařské družstvo v Heřmanicích u Litomyšle, zapsané společenstvo s ručením obmezeným“. Opravená společenská smlouva byla podepsána v Heřmanicích dne 20. února 1900. Prvním předsedou byl zvolen pan František Karlík, místopředsedou Tobiáš Čapek, oba rolníci, a jednatelem Josef Pekárek, obchodník, všichni z Heřmanic. Dohlížet na účty a provoz bude několikačlenná dozorčí rada. Bylo také rozhodnuto zřídit mlékárnu v nájmu v budově čp. 26. Nájemní smlouva z ledna 1900 byla vypracována velice pečlivě a měla čtyři strany práv a povinností obou smluvních stran. Členy družstva se stali rolníci z obcí Heřmanic, Horek, Netřebí, Borové a Orlova. Do rejstříku u krajského soudu v Chrudimi bylo družstvo zapsáno dne 2. března 1900.

Z Horek byli od 16. 1. 1900 zakládajícími členy: Václav Eliáš čp. 42, Jan Eliáš čp. 27, J. Eliáš čp. 26, František Eliáš čp. 28, Jan Fikejz čp. 12 (u kříže),

A. Fikejzová čp. 48, V. Heblt čp. 17 a další - Jan Voříšek, Josef Jiříček, Josef Antes, V. Novotný, Jan Kopecký, Václav Němec, Jan Rovenský, Jan Kovář (bez uvedení čp.) a dvě desítky dalších. Družstvo jen máslačilo, mělo ruční odstředivku a „točení“ v začátcích obstarávali příchozí družstevníci a odstředěné mléko si hned brali domů. Pochopitelně tak kvalita odstředění kolísala (za dospělého byly někdy posílány s mlékem i děti). Přesto počáteční zařízení stálo kolem 1600 K. V roce 1903 přijalo družstvo už 277.000 litrů mléka, mělo 123 členů se 152 podílů po 10 K. Po volbách v roce 1906 se stabilizovalo představenstvo v tomto složení: předseda Jan Samek, místopředseda Jos. Dvořák z Netřebí a J. Bis jako jednatel (a později i pokladník). Dle dochovaných záznamů nikdy nebyl člen z Horek v představenstvu, ale takřka po každé volbě (pokud se konaly pravidelně po třech letech) vždy mezi členy dozorčí rady včetně předsednického postu. Například Josef Horák, Josef Voříšek (1907), Jan Hudeček (1911). Dozorčí rada měla značné pravomoci. Mimo kontroly hospodaření i značný vliv na rozhodování, co a jak se bude v družstvu provádět, měsíčně stanovila dle odbytu másla i platbu za 1 % tuku dodaného mléka, rozhodovala o investicích, prodeji másla atd. Pravomocné schválení hospodaření však měla jen valná hromada, svolávaná jednou v roce, s uvedením účetní uzávěrky za minulé období. Mimořádné valné hromady musely být svolávány při jakékoli změně v představenstvu. Tito členové byli soudně registrováni i s ověřenými podpisy k finanční manipulaci - říkalo se tomu „firmování“. Zrovna při takovéto mimořádné valné hromadě byl jednatelem zvolen pozdější dlouholetý jednatel pan Jan Bis.

Skoro pravidelností se stávalo, že začátek schůze, ať byl stanoven na kteroukoli odpolední hodinu, byl většinou posunut, aby docházející mohli splnit podmínku usnášeníschopnosti. A tak i na této mimořádné hromadě musel zasahovat obecní strážník a „nespěchavce“ po Heřmanicích popohnat. Přesto bylo přítomno ze 133 členů jen 47. Ve volbách byli zvoleni většinou místní, připojené obce měly náhradníky - z Horek to byl pan Jan Horák (prostředovský). V roce 1912 dne 6. února byla taková výroční valná hromada (kde se přednesla účetní uzávěrka z hospodaření družstva) také v Horkách v hostinci Josefa Jiříčka za přítomnosti 81 členů (bohužel první i poslední mimo Heřmanice). Tehdejší dovozce z Netřebí a Horek byl pan Andrlé. A při jeho stížnosti na malé ohodnocení za dovoz bylo rozhodnuto přidání jednoho halře na 100 litrů od členů z dovozových obcí. Po roce 1915 se už připomíná dovozce J. Pechanec z Horek.

Již delší dobu Zemědělská rada (český odbor) nebyla spokojena s malými a dle výsledků málo rentabilními mlékárničkami. Pořádala mlékařské kursy nejen v zacházení s mlékem, obsluze strojů, ale hlavně v kvalifikovaném

účetnictví a hospodaření mlékařských družstev. První kurs, tří denní, v roce 1903, i druhý v roce 1905 byl pořádán Jednotou českých mlékáren družstevních ve Vysokém Mýtě (za účasti nejmenovaných členů z heřmanického družstva). Dalšího, sedmidenního v Plzni, se zúčastnil v roce 1907 J. Bis, za Tisovou J. Zálezky a za Horní Sloupnici J. Stoklasa. V tomto roce také Rada začala pořádat přehlídky másla z družstevních i některých soukromých mlékáren a také výstavky másel a mléčných výrobků. První v Praze se zúčastnilo 41 družstev, druhá byla v Chrudimi. Heřmanické máslo nebylo ani na jedné z nich hodnoceno (13. místo v příjmu mléka a 22. ve spotřebě mléka na 1 kg másla). V dalších letech navštěvoval činovnícké vícedenní kursy v Plzni hlavně J. Dvořák. V roce 1913 kurs výrobní pan František Holec.

Zemědělská rada stále více naléhala na vytváření velkých střediskových mlékáren vyzbrojených moderními stroji na kvalitní zpracování mléka včetně možnosti sýražení v období letní naddodávky. Koncem roku 1913 byla vyhlédnuta Radou i oblast kolem Heřmanic. Přípravné schůze v roce 1914 se zúčastnil i tehdejší inspektor mlékařství českého odboru Dr. Prachfeld. Světová válka tento ambiciózní projekt zrušila. V době první světové války byli takřka všichni vedoucí činitelé v poli. Pracovali jen často se měnící a zaskakující nekvalifikovaní náhradníci. Vlivem těchto událostí a rekvírování dobytka pomalu hospodaření družstva ustávalo, až výroba naprosto přestala. Posledních 82.000 litrů mléka přijali v roce 1917 a pracovali už jen sedm a půl měsíce.

Teprve na valné hromadě v roce 1921 se za přítomnosti opět inspektora mlékařství doktora Prachfelda rozhodovalo, zda opět začít s prací či se rozejít (vrcholové orgány měly nesmírnou snahu už od začátku nové republiky udržet společné hospodaření a nebyly stoupenci pronajímání „opuštěných“ - tedy nepracujících, ale vybavených - mlékáren jednotlivcům). Schůze odsouhlasila další pokračování a bylo zvoleno kompletně celé nové vedení, i když se tam opět objevují tatáž jména. A že si to všichni „vzali za své“, výsledky se dostávají - na jarní přehlídce másel v roce 1923 dostávají 95 bodů ze sta a obsazují 5. místo z 34 hodnocených vzorků.

Úřední nařízení z 8. 3. 1925 mění název obce na České Heřmanice a tím je nutno registrovat i nové znění názvu družstva - „Mlékařské družstvo v Českých Heřmanicích, zapsané společenstvo s ručením obmezeným“. To už byla do obce zavedena elektřina a družstvo „přezbrojilo“ na kvalitnější strojní zařízení. A teprve při občasném vypínání (vypomáhali si provozem staré ruční odstředivky) si uvědomili, o jaké finance v předchozích letech nekvalitním odstředěním přicházeli. I proto koupili speciální odstředivku na strojní i ruční pohon, později i strojní máselnici. V roce 1928 je uspořádána III. Celostátní

přehledka másel, sýrů z českých i německých mlékáren z celé republiky. Je připuštěno ale jenom 100 vzorků, takže mohl být přizván jen omezený počet mlékáren. České Heřmanice byly mezi nimi. Umístily se ve IV. skupině (z XIII) s 97 body! V roce 1929 Ústřední jednota českých hospodářských společenstev vyznamenala dva dlouholeté členy heřmanického představenstva Josefa Dvořáka a Jana Bise za 25tiletou záslužnou práci v družstevnictví čestnými diplomy. Byly jim předány s velkou pompou a uznáním všech přítomných na následující valné hromadě. V roce 1931 na IV. Celostátní přehlídce se družstvo stále drží mezi špičkou - 97 bodů. Statistika v roce 1934 sumarizuje: Předsedou je Josef Dvořák, místopředsedou Josef Karlík, jednatelem a pokladníkem Jan Bis. Předsedou dozorčího výboru Jan Šmejdiř a místopředsedou Jan Hudeček z Horek. Členů 172, zaměstnáno: dvě ženy a jeden muž. Strojní zařízení: dvě odstředivky a jedna máselnice. Příjem 483.000 litrů mléka. Družstvo vyrábí jen máslo - 27.700 kg.

Po další celkem úspěšné práci se opět objevuje snaha v Českých Heřmanicích postavit novou (střediskovou) mlékárnu. Shromazďují se postupně finanční zálohy ke stavbě (stále jsou v nájmu). Asi v roce 1936 přistupují k družstvu noví členové z obcí Vračovice a Chotěšiny. V roce 1938 má družstvo 178 členů s 203 podíly po 100 Kč. Přijalo 433.000 litrů mléka a dodalo 18.430 kg másla. Naděje ve stavbu mlékárny roste a je opět podporována českým odborem. Dokonce byla ustavena místní komise, která měla sondovat v okolních obcích náladu ke spolupráci. Vše dopadlo stejně jako v roce 1914 - opět válka.

A v okupaci nařízení německých orgánů věci radikálně mění. Na valné hromadě v roce 1941 je členstvo postaveno před hotovou věc. Nadřízený orgán - Úřad pro mléko, tuky a vejce - mlékárnu zastavuje k 15. 9. 1941. Je to zdůvodněno tím, že je řízené válečné hospodářství a nucené dodávky zvýší příjem mléka. Malé mlékárny nejsou dostatečně vybaveny. Svoz mléka z Horek i ostatních obcí je tím dnem převeden do litomyšlské mlékárny. Likvidace družstva, po splnění všech povinností k členům i úředním orgánům, končí až poslední valnou hromadou dne 28. 2. 1943. Na tu byli všichni členové pozváni (jako i na každou předcházející) podpisovým oběžníkem - z Horek má 51 podpisů. Likvidační protokol má mezi desítkami položek i odkaz na vyrovnání a doplatek svážeči mléka z Horek - povozníku panu Janu Pechancovi. Jako poslední údaj soupisu je „za opravu a škodu v najaté budově 8.650 K“. Nařízená likvidace přišla družstevníky na 51.700 K.

(Prameny: Knihy protokolů Mlékařského družstva České Heřmanice ve Státním okresním archivu Ústí nad Orlicí. Soudní spisy a registrace ve Státním oblastním archivu v Zámrsku.)

Válečný deník Františka Huryty z Horek čp. 8 z let 1914 - 1915

Na fronty první světové války bylo z Horek odvedeno 33 mužů. Devět z nich v této válce ztratilo život - buď na bojištích či na následky zranění a nemocí. Jedním z nich byl i František Huryta, rolník z čp. 8, narozený 15. srpna 1876 v Peklích. Narukoval mezi prvními již na samém počátku války 27. července 1914. Doma zanechal manželku Marii, rozenou Slupeckou z Příluky, a děti Ladislava, Annu, Františka a Václava - nejstaršímu bylo tehdy jedenáct let, nejmladšímu pět. V srpnu odjel na ruskou frontu, kde byl v září 1914 u Trnávky zajat. Internován byl pak na Sibiři v Tobolské gubernii ve vsi Zolotov. Od června 1915 pracoval na stavbě železniční trati u města Turinsk, kde posléze onemocněl tyfem. Zemřel v turinské nemocnici 21. září 1915.

Od svého narukování si vedl deník, v němž popsal celou svoji válečnou anabazi. Připsány jsou zde též adresy vojáků a texty dvou písní, složených v zajetí jeho druhů. Přestal zapisovat po svém onemocnění na konci srpna 1915. Poslední týdny života Františka Huryty pak do zápisníku doplnil jeho přítel a soused Jan Fikejz, horecký občan z čp. 7, který s ním prodělal jak frontu, tak i zajetí a deník přivezl zpět do vlasti. Hurytova žena Marie pak do deníku připsala několik vět o svém životě s Františkem, rozloučení se s ním při odjezdu na frontu a o tom, jak se doma dozvěděli o jeho smrti.

Zápisník je chován jako rodinná památka u Františkova vnuka - pana Františka Huryty v čp. 8, kterému tímto děkuji za zapůjčení válečného deníku a za svolení k jeho otištění v Horeckém zpravodaji. Zároveň děkuji ing. Josefu Peterkovi ze Zálší za zapůjčení fotografie Františka Huryty.

Sešitek formátu 9,5 x 14,5 cm obsahuje 75 stránek textu, vzhledem k takto velkému rozsahu bude proto nutné otisknout jej na pokračování. Text upravuji podle platného pravopisu (psaní i/y, velkých písmen atd.), v původním textu prakticky chybí interpunkce, takže zápisy člením do jednotlivých vět a odstavců podle smyslu. Případné věcné poznámky vkládám do hranatých závorek. Snažím se zachovat slovosled i archaickou formu vyprávění, která se projevuje zejména častým užíváním přechodníků. Obsah a styl válečného deníku Františka Huryty je totiž natolik poutavý a dodnes životný, že by bylo škoda do něj výrazněji zasahovat. Ve vyprávění jsou jak prvky úsměvné, tak i velmi dojemné, vyjadřující zejména stesk po vzdálené rodině a vlasti a lítost nad skonem kamarádů na frontě i v zajetí. Záznamy staré bezmála devadesát let nám připomenou tragické osudy horeckých občanů, jejichž jména jsou uvedena na pomníku obětem světové války.

Milan Novotný

Dne 27. července [1914] naši tichou dědinkou rozlítla se děsná zpráva: Bude válka! Jsou vyvěšeny mobilizace. Smutné bylo podívání na ty uplakané tváře, strachem se chvějící o své nejdražší živitele, otce, manžele a syny, kteří byli voláni vyhláškami ve 24 hodinách nastoupit tu těžkou službu vojenskou. Tak i já s mnoha sousedy a kamarády musel nastoupit to hrozné, pro nás tak těžké loučení.

28. [července] srdce mi pukalo lítostí, když jsem žehnal svým dítkám, které ani ponětí neměly, co to znamená ztratit otce, snad navždy... I já s pozhnáním otcovským a mateřským, rozloučiv se s manželkou, sedaje na povozy pro nás uchystané, které společně nás vezly do Vysokého Mýta, ještě jednou, a to naposled, líbám ty drahé mi tváře, loučiv se se sousedy a známými, kteří nám kynuli a šťastného navrácení přáli. Ve Vysokém Mýtě nás rozdělili - každý ke svému pluku. Podáním ruky sbohem si davše, šli jsme do cukrovarnické továrny, kdež jsme měli prezentýrku.

My jsme byli přiděleni k třetímu praporu do Zámrsku - já, Jan Fikejz, Josef Kolda, Josef Jiříček, Jan Láznička, Václav Šípek a Jan Němec, Václav Heblt. Rozdělili nás po setninách, my - Franc Huryta, Jan Fikejz, Josef Kolda - k desáté setnině prvnímu cukru, tak jsme se drželi pohromadě. Zde nám čas utíkal dosti rychle, neb za námi chodili naši drazí a nosili co mohli nejlepšího k jídlu. I za mnou přišli moji přátelé rozloučit se - s mnohým snad navždy.

Tak, aniž jsme se nadáli, přišel den 23. srpna, kdy na rozkaz vyššího velitelství museli jsme jet pryč, a to do války na nepřítel - proti Rusku. Smutná-li byla mobilizace, smutnější bylo loučení ze Zámrsku, neb jsme věděli, co na nás čeká. Za mnoha kamarády zdaleka přijeli a přišli, aby naposledy ty drahé tváře uviděli a se s nimi rozloučili. I mně a mému kamarádu přišly naše manželky v sobotu [22. srpna] večer, aby se s námi ještě jednou a snad navždy rozloučily.

As po poledni, po společné modlitbě a proslovu pana hejtmana, vyšli jsme k Chocni. Velký zástup lidu nás vyprovázel s pláčem. Sbohem buď ty, drahá ženuško a švagrová, pozdravujte moje milované dítky! Cesta do Chocně byla dosti obtížná, neb jsme řádně zmokli. V noci jsme sedali na vlak, rozzehnali se s naší milou vlastí českou. Jeli jsme přes Moravu, kde na stanicích nám byla dávana káva, čaj, cigarety a podobné. Krajina byla čím dále chudší, tak už ve Slezsku žebronily otrhané děti, místo aby nám něco daly. O pohodlí ve vlaku ani řeči, neb nás sedělo přes třicet tak, že jsme nemohli lehnout.

Do Krakova jsme přijeli v noci, tu jsme byli tři dni. Aby nám naše údy neztuply, museli jsme execírovat. Byl jsem v městě, jest to menší pevnost, líbilo se mně. Pivo platili jsme 13 krejcarů za půllitr. Zde jsme se též vykoupali ve Visle. Přes Krakov jelo mnoho raněných, ale hovořit s nimi nebylo nám dovoleno.

27. [srpna] jsme jeli dále haličskou krajinou. Jest celkem chudá, chaloupky maličké, doškové, na poli vidět nejvíc oves, brambory a proso. Lid jest tu zbožný, večerama zpívaj písně k Panně Marii, při tom mně děsně smutno bylo, neb v myšlenkách byl jsem u svých drahých. Dále při jízdě potkávali jsme více raněných z bojiště. Pátý den sedíme ve vlaku a slyšíme, že naši vyhrávají, a blížíme se k ruským hranicům.

29. srpna vystoupili jsme ze vlaku na jedné malé stanici Majdan. Šli jsme do jedné vsi na noc, spal jsem s Josefem Koldou na stáji v slámě. Ráno jsem spatřil též koně Hurytova - rajtoval na něm regimentadjudant.

30. [srpna] jsme maširovali blíže k bojišti. Šli jsme pískem moc těžko a náš trén nemohl vyjet. Naše koně moc zkusili, museli dávat až tři páry malých ruských koní. V neděli [30. srpna] jsme přešli ruské hranice. Večer jsme spali v jedné vesnici, od kozáků zpustošené, co nemohli pobrat tak zničili, abysme nic nemohli dostat.

Ráno [31. srpna] jsme šli k 12. setnině - Jiříčkově - pro kafe, naše kuchyně ostaly vzadu. Zde jsme ponejprv viděli dílo války. Mnoho vojnů jest zde pochovaných, též šatstva a výzbroje leželo na hromadě. K jedenácté hodině jsme vyšli blíže k nepříteli do města Krasnik. Zde jest mnoho židů špinavých. Cestou z města bylo vidět samé dekunky. V půl jedné přišli jsme do vesnice Polankovyce. Jest tu továrna na cukr, majitele naši důstojníci zastřelili pro zradu. Mnoho raněných sem vozili, byla zde nemocnice. Lehce raněné posílají dále. Spali jsme tady pod cely, vlastně nespali, neb bylo slyšet střelbu z kvěrů a děl. Přes půlnoc zněl fajer tak, že nám vlasy vstávaly při vzpomínce, co na nás čeká. Slzy se derou z očí, ó vy moji nejdražší, neb každou dobu vzpomínám na vás, nevěda, zdali druhý den budem živi neb zdrávi.

Na třetího září spali jsme v jedné komoře s Fikejzem a Koldou pohromadě. 4. září spali jsme poprvé bez celtu, přšelo, bylo nám zima. Připravujeme se k boji, jsme už otupení, oddáni našemu osudu. Pátého [září] už na nás házeli šrapnely. Šli jsme zpátky nalevo. Poslední den jsme spali pohromadě v mandelích.

V neděli 6. září vstáváme, mnohý z nás naposledy, posnídali jsme kafe bez chleba už třetí den. Naše kuchyně se o nás špatně staraly, kdo neměl s sebou forotu chleba, měl hlad. Ale patrony, to nám dodali všude, nedbajíce na to, že jsme maršemi a hladem vysílení. Namísto mše svaté slyšíme hukot děl a hvizdot kvěrů. Dostali jsme rozkaz obsadit malé návrší, naše setnina jako rezervo. Došli jsme na místo, děláme dekunky z tvrdé země, bílé opuky, k ochraně svého života. Nedbá se na žádný odpočinek, pracovali jsme, jen pot z nás lil. Tu dostane naše setnina rozkaz třemi cuky devátou setninu zesílit. Ostali jsme zaražení, vědouce jistě, že to pro nás poslední. Pan lajtnant Horák stál bledý, čekaje na povel „kupředu!“ . Byla to pro nás kritická chvíle, já se

ohlížím po kamarádech, abysme pohromadě postupovali. Tu jak nás Rusové spatřili, pustili do nás šnělfajer. I z mašinkvéru ruské kuličky lítaly na nás jak rozzužené včely. Utíkáme každý, jak může, aby dosáhl dřívě zákopu. Vtom slyším: „Už ji mám.“ Kamarád padá k zemi, z úst se mu řine krev, vlastní jeho bratr Prokop shýbá se nad ním. Několik kroků dále klesá druhý - Hurych z Dolního Újezda.

Jsmo v zákopech a slyšíme smutnou zprávu od kamaráda Jelínka: „Kaprál Kolda jest raněn.“ Ptáme se: „Kde?“ Křičí na nás: „Vzadu leží v bramborách.“ Nemohli se z místa hnout ani výše ohlédnout, jak zdvihl hlavu, už ji měl. Večer, když střelba trochu utichla, šli jsme s Janem, děkujíce Bohu, že jsme živi, ho hledat. As třicet kroků vzadu ležel, sám se zprostil torny, maje ji pod hlavou, těžce do podprsou raněn. Bylo nám ho nevýslovně líto, slzy se nám draly z očí nad ubohým spolubratrem. S pláčem šli jsme s Janem hledat sanitéc a dopravili ho s kamarády na obvaziště. Cuksfýr Čapek ho obvázal, byl dopraven do polní nemocnice. Smutně se s ním loučíme, snad navždy, s útěchou, že nám popřáno jemu tu malou službu prokázat. Těž od deváté setniny jich mnoho padlo. My se vrátili na svá místa.

V pondělí [7. září] ráno zase znova počala střelba, vlastně ani nepřestala. Tu se na nás vyhrne nepřítel a na levém křídle dají se na útěk, křičíce: „Utečte, kdo můžete!“ Vše se hnalo napravo a dozadu, provázeno střelbou. Tu jsme se v tom zmatku s Janem odtrhli od sebe poprvé a naposled. Byli jsme už hodný kus vzadu, tu říkají: „Škeřík jest raněn do ruky a jeden se svalil.“ Šli jsme asi půldruhé hodiny a tam jsme si oddechli. Dostali jsme od jedné setniny kafe, které jsme s chutí vypili. Tu náš batalionkomandant dostal rozkaz jít zpátky a to místo udržet. Samotnému hejtmanu nechtělo se, ale rozkaz je rozkaz. Šli jsme zpátky jako záloha, tu do nás počal Rus šrapnely házet a naše setnina couvla zase zpátky. My s Janem a několik mužů s panem lajtnantem od 4. cuku zůstali jsme na místě, věduce, že bez rozkazu nesmíme opustit místo. Vzpomínajíce na naše drahé rodiny, skrčeni za snopem ovsa, jsouce oddáni do vůle Nejvyššího, vtom to praskne a šrapnel as dva kroky za námi vyreje kus země. Tu nad námi druhý a střepina k samým nohous našim udeří a kus země vyhodí. Na nás krve by se nedořezal. Děkujíce Bohu, že jsme živi, opustili jsme těž hrozné místo. Šli jsme k setnině do vesničky Trnávky, tam jsme dostali zase jednou mináž, ale žádný nemohl svou porci sníst, neb naše žaludky byly slabé po několikadenním postu. Tam jsme se sešli naposled s Jiříčkem a Šípkem. Potom jsme si trochu oddechli. Při počítání mužů scházelo u naší setniny osmdesát. Pan lajtnant Horák raněn v neděli [6. září] do hlavy a Hečl střelen do ruky a dvakrát do nohy. Od deváté setniny byl zabit šrapnelem do života náš bývalý pan lajtnant Křepynsky. Náš pan batalionkomandant plakal nad ztrátou tolika našeho mužstva. Kumpaniekomandanta při shledání

vzal kolem krku, líbaje ho. I na nás smutný to dojem mělo, neb takových pánů bylo pořádku.

Večer nám sháněli nocleh ve vsi. I nosili jsme slámu ze stohů, těšíce se, že se zase vyspíme. Ale zklamání, museli jsme jít obsadit kopec a tam spát v zákopech. Každý nesl s sebou trochu slámy, aby nemusel ležet na holé zemi, ale ani to nám nebylo dopřáno. Na rozkaz hejtmana museli jsme k regimentu dát vědět, kde jsme. Cuksfýr Naglštajn, Fikejz, Strnad, Huryta a jeden Němec museli jsme jít. Hledali jsme do třech hodin z půlnoci celí utmácení a nenašli. Vrátivše se, ve čtyři hodiny zase nanovo chodili jsme jak bludné duše. Opět nenašli, neb fýr nás vodil jen podle svého a říct si nic nedal. Šli jsme opět zpátky na předešlé místo, ale batalion byl pryč, tak jsme šli směrem zpátečním. Tu 4. batalion byl rozvinut k nepříteli. Nás, nevíme z jaké příčiny, přidělili k nim. My postupovali společně a cuksfýr zůstal někde schovaný, neb jsme ho neviděli. Nám nastala opět smutná práce - samé zákopy. Sotva jsme trochu schováni byli, zase musíme opustit místo, brát se kupředu, lézt po kolenou i po břiše. Plazíce se jako hadi, celí utmácení tím bojem o život do posledních sil, kule nepřátelské okolo nás lítaly jako mouchy. Strnad se od nás odtrhl, nevíme, co se s ním stalo. Jen my s Janem se drželi pohromadě, boje se jeden o druhého, by raněn nebyl neb snad více.

Postupovali jsme kupředu pracně, kus po kuse, až jsme se dostali na poslední místo, plně útrap k nevypsání. Poslední zákop jsme robili jednou lopatkou, abysme trochu chránění byli od střel. Neměli jsme ho ani hotový, když přiběhl k nám Pultar z Pardubic. Jak se shýbal k nám, střelen byl do krku. Pod ramenem mu vyšla, svalil se na nás. Ten jeho smrtelný zápas nezapomenu. Fikejz ho držel, neb sebou moc házel, a já pracoval dále, střídavě stříleje neb házeje hlínu za stálé nepřátelské střelby. Vtom vidíme, jak nalevo na nás nepřítel postupuje v silném počtu. Z pravé strany za námi voláno: „Nestřílet, jsou to naši - Prajzi!“

Brzo se ukázalo, a to už pozdě, že jsou to Rusové. Nás tu zůstala proti nim hrstka, rezervo jsme neměli. Utíkali též zpět, ale málo jich uteklo. Ruské kuličky je dohonily, mnohý klesl raněn nebo mrtev. Bránili jsme se do poslední doby a ač jsme více ztrát nepříteli udělali, jsouce přesilou přemoženi, byli jsme nuceni se vzdát. S namířenými puškami k nám dorazili a kvéry vyrvali, torny z nás strhli. Který hned neuposlechl vyzvání vzdát se, bez milosti jej zastřelili neb probodli. V lanšrůtu nás hnali před sebou přes hořící vesnici vzhůru do kopce. Tam nám teprv dopřáli malého oddechu a nože a vůbec věci ostré nám odebrali. A tak byl svátek Panny Marie osmého září úmornou prací, házením zákopů, krutou střelbou a vražděním z obou stran národů a mrzačením nevinných obětí. A my, děkující Bohu a Matce boží, že jsme při životě a zdraví dosud zachováni byli, i dále k ochraně božské i Matky

boží se odevzdáváme. Tak jsme dokončili službu při slunce západu, odtrženi od naší armády. Po oddechu nás vedli k lesu, kde stál jiný houfec téhož osudu. Tu nás spojili a vedli lesem skrze spoustu vojska všeho druhu. Já jsem měl náhodou s sebou konzervu, tak jsme se s chutí s Janem dali do ní, neb jsme za celý den ničeho nejedli. Cestu nebudu popisovat. Trvala celou noc a celý den o kousku chleba a špatné vodě, neb kam jsme přišli, bylo všude mnoho vojska. Cestou k nám byli nepřátelé dosti vlídní.

Devátého [září] ráno dali nám v jedné vesnici v jejich táboře chléb a čaj. Také jsme se sešli s Duchoslavem [z Tisové], Kroulíkem [z Derflíku], Řehákem z Hrušové, Dvořákem a s jinými stejného osudu kamarády. Večer jsme dorazili do města Trávník, kdež jsme dostali trochu suchých kůrek a špatné vody. V 10 hodin nastoupili jsme cestu vlakem. Čaj jsme dostali někde hotový od civilů, ale vařená voda jest v každé štaci k dostání. Čaj a cukr jsme si sami koupili za naše peníze - dostávali jsme 20 až 30 kopejtek [tj. kopějek]. Lidé jsou k nám dosti vlídní, kde jsme stáli delší dobu, mohli jsme koupit chleba. Jest tu černý, rezný, jak u nás ze šrotu. Prodávali nám placky, skládané s rybami, zelím a kaší bramborovou, a jiné divné matlanice, které doma leckdo by hodil za kuchařkou. Ale hlad jest nejlepší kuchař. Dostávali jsme 25 kopejtek denně, já jsem žil společně s Fikejzem - co jeden, to druhý. Také maso vařené mohl si koupit, vepřové z hlavy a osrdí, též skopové maso a mnoho různých ryb. I ovoce - jablka, hrušky - nebylo drahé. Nejradši jsme si kupovali vařené mléko, do něj nadrobili chleba. To jsme si pochutnali, neb mléko jest dobré, husté. Tak nám ta cesta dosti utíkala. Bylo nás ve vlaku přes čtyřicet ve vagóně, byly nadělaný dvě patra nad sebou, pohodlí žádné, celí otlaceni ležet na holých prknech patnáct dní a nocí...

Kraje jsou úrodné, osety pšenicí, žitem i ovsem. A brambory kopou. Obilí mlátí na venku stroji i cepy. S polem se moc nepracují, zořou strnisko a zasejí, ledabyly zavláčí a jest hotovo. Jest zde celkem mnoho pustin, kde se pase v houfích dobytek: koně, ovce, krávy i prasata - vše pohromadě. Domky některé jsou dosti úhledné, některé jen díry v zemi. Dobytek jest celkem pod širým nebem. Lidé jezdí na jednom koni většinou trapem, jeden kočí má třeba tři potahy za sebou. Sami jsou oblečeni do kožichu, beranice a rukavic. Místy stála pšenice i oves většinou ještě na poli v malých stojanech as 8 neb 10 snopů. Jeli jsme směrem severovýchodním přes města Minsk, Smolensk, Ostapolo, Penso [Penza], SIRR [Syzran]. Přes řeku Volhu as deset, patnáct minut trvala jízda. Potom jsme jeli rovnou a úrodnou krajinou. Přijeli jsme do města Somaro Ufa, kde jest též velká řeka. V Ufě bylo tisíc rakouských zajatců.

21. a 22. [září] jsme jeli výše kopci a stráněmi přes Uralské pohorí do Asie - na Sibiř. 22. [září] přijeli jsme do města Čeljabinsk, kde jsme dostali mináž - polévku, maso a jáhelnou kaši. Krajina jest zase lepší, město bohaté.

23. [září] jsme přijeli do města Kurgan, Tobolská gubernie. Krajina jest tu málo zalidněna, ale půda zase dobrá. Pěkná pšenice jest na poli v stojanech as 7 neb 8 snopů a porůznu v hromádkách. Viděli jsme tahat slámu na stoh s velbloudem. Potkáváme za tu dobu mnoho ruského vojska. Jsou k nám přívětiví, dávají nám chleba i maso a polévku od svého, když trefíme, že minážejí. Jsou dobře zaopatřeni vším možným. Dobytek vezou s sebou, i proti zimě jsou ustrojeni. Večer jsme přisedali v Omsku na šif.

25. [září] v poledne vyjeli jsme po lodi. Zase jednou jsme se vyspali v teple a takových tlustých dekách, ale na palubě bylo zima. Jedeme po řece Omsa [Irtyš].

27. [září] v neděli snídáme naši skromnou snídani - nemastnou česnečku, čaj a bulku. V poledne jsme si koupili máslo na chleba a udělali čaj ze špinavé vody z řeky, neb všechna nečistota padá do vody, zase se táhne nahoru, vaří se z ní čaj a pije. Takové jsme měli horecké posvícení. Smutno nám bylo moc při vzpomínce na vás, drahá rodino. Když si vzpomenu na ta krásná posvícení, kde v kruhu svých milých a přátel jsme tak šťastní a veselí byli... A tady musíme spokojeni být s vodou, kterou si aspoň můžem osladit za naše peníze, které nám zůstaly. Jak málo nám za ně vymění...

28. [září] na sv. Václava pustili nás do města nakoupit. Tak jsme si koupili za 10 [kopějek] černý chléb, 25 bílý chléb, 10 čaj, 5 tabák, 10 sodovku. Užívali jsme svátek sv. Václava... Jedeme dále krajinou, vrbovinou porostlou, místy se pase dobytek, břehy jsou písčivé.

30. září přistáli jsme do města Tjumeň, kde jsme šli asi třičtvrtě hodiny městem. Ulice jsou nedlážděné, chodníky z prken. Přišli jsme do dřevěných baráků, kde jsme přespali. Na lodi dostali jsme zvířátka, která nás znepokojují. Říkají jim po rusku jak po česku - vši.

Ráno 1. října šli jsme na plac, tam jsme byli celý den. Rozdělili nás podle národnosti, každá zvlášť, a potom na deset setnin, v každé bylo kolem 360 mužů. Smíchali nás zase všechny národnosti dohromady, dali nám mináž: maso, čistou polévku, chleba a kaši - ke každé míse deset mužů. Tak jsme zůstali. Potom nás zavedli do baráku, kde dříve vydělávali kůže. Spali jsme dvě patra nad sebou na holých prknech. Nastal nám jiný pořádek. Asi v deset hodin dostávali jsme cukr a chleba, v poledne maso, polévku, jáhelnou kaši - vlastně bylo v ní více prosa než jáhel - mastnou lojem, ale všeho pro nás málo. Chodili jsme též na práci. Nosili jsme naplavenou hlínu, dělali z ní vyvýšený chodník. Každý den čistíme prádlo od vší, které se nám dosti množí. Každý týden pereme prádlo.

4. října jsem byl v polském katolickém kostele. Čas nám dosti utíká, neb se tu také vyrazíme. Ležíme pohromadě: Fikejz, Huryta, Duchoslav, Kroulík, Řehák, Sodomka z České Rybné. Kdo neměl peníze, měl hlad. Do města nás nepouštějí. Kupujeme si buchty a cukr - 3 kopějky za funt [0,41 kg], lepší 4 za funt - podle našich peněz asi 7 1/2 krejcaru kilo a 10 krejcarů kilo.

7. října upletli jsme si každý - my s Fikejzem - rohožku z takové suchanice slámy. Je nás v jedné světnici 180. Vypadá to jak v tom Babylóně - sedmerá řeč se hovoří neb zpívá. Veselo tu jest dost. Je tu více mladých vojáků, kteří nemají o nic starost, a my staří vzpomínáme více na naše rodiny, počítáme, jak brzo pojedeme domů. Přáli bysme si na vánoční svátky večerět na Štědrý den v kruhu svých nejdražších. Stůňou tu ve městech naši vojáci na skvrnitý tyfus. Více vojska zde zemřelo i na jiné nemoci. Jest zde špatná voda, nařizeno jest pít jen převařenou, vaří se tu ve třech čajnicích.

30. října tu jela jedna část vojska pryč - Němci, Maďaři a jiní, také se hlásilo třicet Čechů. My jsme nechtěli. Přestěhovali nás do kasáren. Zase nás tam bylo mnoho, ale byla tu lepší mináž: kaše, maso i polévky. Chleba také více, že jsme měli dosyta. Práci tu neděláme skoro žádnou, pletli jsme tu rohožky ze slámy, na které se líhalo. I tady nám ten čas, ač dosti dlouhý, utekl. Tu nám říkají: „Budete se stěhovat na vesnice!“

(pokračování v příštím čísle)

Svoz odpadu opět podraží

Upozorňujeme občany Horek a ostatní vlastníky nemovitostí v naší obci na novou vyhlášku o systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění a odstraňování komunálního odpadu a vyhlášku o místním poplatku za svoz odpadu.

Výše poplatku je stanovena firmou Liko na 360 Kč na osobu za 1 rok. Obec bude přispívat částkou 110 Kč na poplatníka, takže občan zaplatí 250 Kč. Poplatek se bude vybírat 14. 1. 2002. Pro upřesnění, v letošním roce platil občan 150 Kč, obec 84 Kč. Díky příspěvku obce, který schválilo zastupitelstvo 10. 12. 2001, bude poplatek občana jeden z nejnižších v našem regionu, ale i tak se jedná o dost velkou sumu, kterou již obec není schopna ovlivnit.

Zároveň s poplatkem je nutné vyplnit nové přiznání k místnímu poplatku. Paní Procházková Vám v případě potřeby poradí a pomůže vyplnit. Z důvodu třídění odpadu dostane každý občan igelitový pytel (barevně označený - cenu zatím neznáme) na plasty. Tyto pytle budou sváženy čtvrtletně nebo po dohodě s Likem. Součástí poplatku je i svoz nebezpečného odpadu (televize,

chladničky...) 2x ročně. Výše uvedené vyhlášky jsou k nahlédnutí na obecním úřadu v úřední hodiny nebo po dohodě.

UPOZORNĚNÍ:

Svoz v lednu bude vyjimečně ve středu 2. 1. 2001!

zastupitelstvo obce

Silvestr v hájence

Sbor dobrovolných hasičů Horky pořádá tradiční posezení. Kdo máte zájem, včas se přihlaste u p. Luboše Filipa z důvodu zabezpečení občerstvení.

HORECKÝ ZPRAVODAJ. Vychází čtvrtletně. Vydává Obecní úřad Horky, Horky 55, 570 01 Litomyšl, tel.: 0464 / 62 21 48, e-mail: obec.horky@quick.cz, <http://sweb.cz/obec.horky> (tam též internetová verze zpravodaje). Bezplatné. Grafická příprava: Skarabeus - L. Hudcová, Šantovo nám. 171, Litomyšl, 0464 / 61 33 67. Tisk: tiskárna Invence, Janov.